Hallitussihteeri Sonja Jantunen ja
sosiaalineuvos Juha Luomala VN/12900/2024

Sosiaali- ja terveysministeriön lisäselvitys sosiaali- ja terveysvaliokunnalle - HE 132/2024 vp

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä liittyen hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta (HE 132/2024 vp) vastineen täydennyksenä lisäselvitystä alla mainituista kysymyksistä. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lisäselvityksenä seuraavaa:

Työskenteleekö nykyisin tilapäisinä sosiaalityöntekijöinä geronomeja tai kuntoutuksen ohjaajia ja jos kyllä, niin millaisissa tehtävissä?

Työskenteleekö heitä nykyisin myös lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävissä?

Ammattihenkilölain 12 §:n 1 momentin tulkinta- ja soveltamiskäytännössä on ollut lain voimaantulon jälkeen vaihtelua. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi vuonna 2017 ohjeen, jonka mukaan sosiaalihuollon ammattihenkilölain 12 §:n 1 momenttia tulisi soveltaa siten, että sosiaalityöntekijän ammattiin opiskelevalla tarkoitettaisiin sosiaalityötä pääaineena yliopistossa opiskelevien lisäksi sellaisia henkilöitä, jotka ovat suorittaneet hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot ja käytännön harjoittelun avoimessa yliopisto-opetuksessa. Ohjauksen taustalla olivat sosiaalityöntekijän ammatin erilaiset tosiasialliset opintopolut. Tätä tulkintakäytäntöä on pääasiallisesti noudatettu sen antoajasta lähtien. Ohjeen mukaan avoimen yliopiston opintojen sivutoimisuuden ja niiden itseohjautuvan luonteen vuoksi lain tarkoituksen toteutuminen ja 12 §:n 1 momentissa säädettyjen vaatimusten täyttyminen edellyttävät, että opiskelija on ennen avoimen yliopiston opintoja suorittanut esimerkiksi sosionomin tutkinnon tai sosiaalialalle soveltuvan ylemmän yliopistollisen tutkinnon. Soveltuvalla ylemmällä yliopistollisella tutkinnolla tarkoitetaan tutkintoa, jonka pääaineena on yhteiskuntapolitiikka, sosiaalipolitiikka, sosiologia, sosiaalipsykologia tai muu sosiaalityön kannalta relevantti pääaine.

Näin ollen ohje on mahdollistanut myös geronomien ja kuntoutuksen ohjaajien toimimisen tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä, sillä sosionomi on mainittu ohjeessa esimerkkinä. Tilapäisesti sosiaalityöntekijänä nykyisin toimivien taustakoulutuksia ei seurata. Valvira ei myöskään rekisteröi sosiaalihuollon ammattihenkilöiden keskusrekisteriin sosiaalityön ammattiin opiskelevia, jotka toimivat sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 §:n nojalla tilapäisesti laillistetun sosiaalihuollon ammattihenkilön tehtävissä, minkä vuoksi tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimivista ei ole saatavissa Valviran raportointitietoja. Tämän tarkempaa tietoa ei aikataulu huomioiden ole mahdollista tuottaa.

Pitäisikö geronomien ja kuntoutuksen ohjaajien toimiminen tilapäisenä sosiaalityöntekijöinä rajata vain tiettyihin tehtäviin, mihin/miten? Pitäisikö rajata pois esim. lastensuojelun sosiaalityöntekijän tehtävistä, että voitaisiin varmistaa riittävä osaaminen?

Hallituksen esityksen mukaan myös esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot, joihin liitetään tutkintonimike geronomi (AMK) tai kuntoutuksen ohjaaja (AMK), voisivat työtehtävistä riippuen olla soveltuvia ammattikorkeakoulututkintoja. Tällä tarkoitetaan sitä, että työnantajan tulisi tapauskohtaisesti arvioida henkilön

koulutuksen, käytännön kokemuksen ja ammattitaidon riittävyys henkilölle osoitettavien työtehtävien edellyttämään osaamiseen.

Näin ollen työnantajan tulisi arvioida onko esimerkiksi geronomin koulutus riittävää henkilölle osoitettavien työtehtävien edellyttämään osaamiseen. Sosiaalityöntekijöitä työskentelee muun muassa lastensuojelun tehtävissä, mutta sosiaalityöntekijöitä työskentelee myös esimerkiksi vanhussosiaalityön tai kuntoutussosiaalityön parissa. Lastensuojelussa voidaan nähdä olevan vaativimpia työtehtäviä, jolloin hyvinvointialueiden olisi tärkeä varmistaa laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työpanos erityisesti lastensuojelussa. Tämä voi aiheuttaa haasteita sosiaalityöntekijöiden saatavuudelle muissa sosiaalityön tehtävissä. Sosiaali- ja terveysministeriö ei katso valiokunnan saaman lausuntopalautteen perusteella välttämättömäksi rajata tehtäviä esitetystä lakiehdotuksen mukaisesta laajuudesta ja siihen sisältyvästä työnantajan harkintavallasta.

STM totesi vastineessaan jättävänsä StV:n harkinnan varaan sen, tulisiko säännöksin tarkentaa, mikä katsotaan tilapäisenä sosiaalityöntekijänä toimivalle soveltuvaksi sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnoksi. Esittääkö STM muutosta ehdotettuihin säännöksiin ja miten STM tarkentaisi säännöksiä siten, että edellä mainittu kattaa vain sosionomin, geronomin sekä kuntoutuksenohjaajan tutkinnot?

STM ei katso valiokunnan saaman lausuntopalautteen perusteella välttämättömäksi rajata säännöksin ammatteja esitetystä lakiehdotuksen mukaisesta laajuudesta ja siihen sisältyvästä työnantajan harkintavallasta. Valiokunnan mietinnössä valiokunnan harkinnan mukaan soveltuvat sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnot voitaisiin kohdentaa pääsääntöisesti mainittuihin sosionomin, geronomin ja kuntoutuksen ohjaajan tutkintonimikkeisiin.

VAI pitäisikö geronomit ja kuntoutuksen ohjaajat rajata tässä vaiheessa kokonaan pois tilapäisen sosiaalityöntekijän tehtävien hoidosta ja arvioida heidän osaltaan tilanne sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä?

STM ei katso palautteen perusteella välttämättömäksi rajata säännöksin ammatteja esitetystä lakiehdotuksen mukaisesta laajuudesta ja siihen sisältyvästä työnantajan harkintavallasta. Suosikki-rekisterissä on 23.10.2024 voimassa olevista oikeuksista yhteensä 1692 laillistettua geronomia ja 895 laillistettua kuntoutuksen ohjaajaa. Kyseiset ammatit ovat myös laillistettuja sosiaali- ja terveydenhuollon ammatteja, joka parantaa heidän edellytyksiään toimia sosiaalihuollon asiakastyössä, kun työtehtävät on työnantajan toimesta arvioitu heidän koulutuksen ja osaamisen perusteella ja muut sosiaalihuollon ammattihenkilölain 12 §:n edellytykset täyttyvät.

Esittääkö STM jotain pykälätarkennuksia edellä todettujen kysymysten johdosta?

Sosiaali- ja terveysministeriö ei esitä pykälätarkennuksia edellä todettujen kysymysten johdosta.

Jos geronomit ja kuntoutuksen ohjaajat rajataan pois tietyistä tehtävistä kuten lastensuojelusta, millaisia vaikutuksia tällä mahdollisesti olisi?

Oletettavasi näillä pohjakoulutuksilla ei työskentele paljoa tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä lastensuojelussa ja sen vaikutus olisi näin ollen todennäköisesti vähäinen.